
Elements organitzatiu

PID_00243642

Rosa Zaborras

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Què són elements organitzatius o punts d'accés?	7
2. Tractament dels punts d'accés en les diferents normes de catalogació	9
3. Elecció dels punts d'accés	11
4. Registre d'entitats amb les directrius de les RDA	13
4.1. Registre d'obres i expressions en les RDA	13
4.1.1. Identificar les obres i crear un punt d'accés	16
4.1.2. Identificar les expressions i crear el punt d'accés	18
4.2. Registre de persones, famílies i entitats corporatives amb mencions de responsabilitat	19
4.2.1. Identificar persones	19
4.2.2. Identificar famílies	20
4.2.3. Identificar entitats corporatives	20
5. Relacions entre les entitats dels grups 1 i 2	21
5.1. Relació obra-creador	22
5.2. Relació expressió-col·laborador	22
5.3. Relació manifestació-editor (<i>publisher</i>)	23
5.4. Relació ítem-propietari	23
5.5. El registre d'exemplar	23
Bibliografia	25

Introducció

Hem vist que en l'anàlisi formal d'un document, primer l'hem de descriure amb la selecció dels elements descriptius. Això ho hem vist en el mòdul anterior.

Una vegada hem creat la descripció bibliogràfica i hem extret totes les dades relacionades amb la manifestació, arriba el moment de determinar els punts d'accés i de redactar-ne la forma normalitzada. És a dir, hem de seleccionar i redactar els elements bàsics de recuperació de la informació (autors i títols) d'acord amb una sèrie de criteris regulats per normes. Aquest serà el tema d'aquest mòdul.

En primer lloc, veurem quins són els elements organitzatius i les terminologies emprades. Veurem que els punts d'accés bàsicament són de dos tipus: a) de títols (obres, expressions, manifestacions) i b) d'autoria (persones, entitats corporatives i famílies).

En segon lloc, revisarem el tractament d'aquests elements segons les normes de catalogació. A continuació, en el tercer apartat veurem com triar punts d'accés. En els apartats quart i cinquè començarem a treballar amb RDA. Estudiarem com les RDA interpreten els elements organitzatius mitjançant el marc conceptual expressat en l'informe FRBR. Per a això, en el quart apartat treballarem com registrar entitats del grup 1 (obres i expressions) i del grup 2 (persones, entitats corporatives i famílies) emprant les directrius d'RDA. Finalment, en el cinquè apartat registrarem les relacions entre les entitats del grup 1 i amb el grup 2.

Objectius

1. Entendre els elements organitzatius com a claus per a recuperar la informació.
2. Determinar els punts d'accés a partir de la descripció bibliogràfica.
3. Redactar els punts d'accés en forma normalitzada.
4. Entendre el funcionament de les normes anteriors a les RDA (AACR2 i RC).
5. Aplicar el model entitat-relació expressat en els FRBR entre els elements del grup 1 (obra, expressió, manifestació i exemplar) i el grup 2 (persona, entitat col·laborativa i persona).
6. Distingir les diferències bàsiques entre les normes RDA, AACR2 i RC.

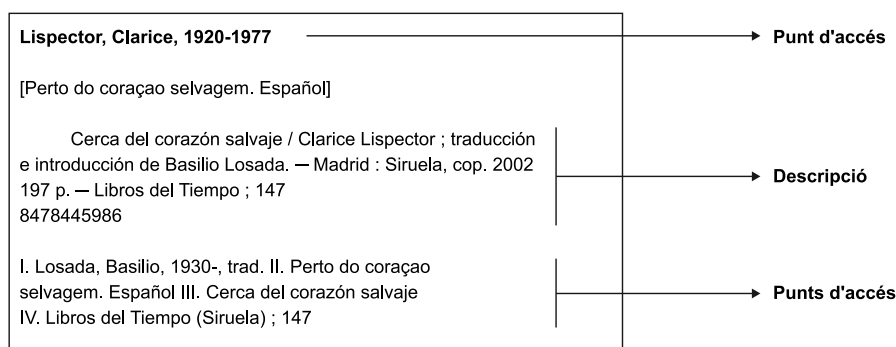
1. Què són elements organitzatius o punts d'accés?

Els elements organitzatius es coneixen també com a encapçalaments, punts d'accés o assentaments bibliogràfics. Normalment els encapçalaments són per autor (persona o entitat col·laborativa), però també poden ser-ho els títols d'obres d'autoria incerta. En les RDA ja no es parla d'encapçalaments, es parla només de punts d'accés autoritzat.

Aquest concepte d'encapçalament va ser heretat de les antigues fitxes en paper (en format ISBD), en què el punt d'accés era l'encapçalament de la fitxa (Fig. 1). Aquest concepte es va continuar amb els catàlegs electrònics.

Els encapçalaments, punts d'accés o assentaments bibliogràfics es col·locaven a la part superior de la fitxa per a facilitar la cerca alfabètica per autor o per títol.

Figura 1

En els encapçalaments es distingia entre l'entrada principal i les secundàries.

L'**entrada principal** era la que contenia tota la descripció, l'autor o creador era a la part superior i a més en aquesta part s'anotaven totes les **entrades secundàries**. Les entrades secundàries permeten registrar coautors, col·laboradors, traductors, títols uniformes, etc.

Posteriorment les fitxes es duplicaven, tantes vegades com entrades secundàries eren necessàries. En la part superior de cada fitxa s'afegia l'entrada secundària corresponent perquè fos possible trobar el document alfabèticament en el catàleg d'autors o de títols des de diferents punts d'accés.

Títol uniforme d'una obra s'utilitza quan trobem diferents documents o recursos que contenen la mateixa obra però el títol que apareix en aquests varia. Se'ls reconeix com a **títol variant**.

En la descripció bibliogràfica introduïrem el títol que apareix en el document. Després, investigant en el mateix document o bé en fonts externes, identificarem l'obra. Amb l'ajuda de les normes redactarem un punt d'accés, **el títol uniforme o preferit d'obra**, per a identificar-la de manera inequívoca.

En aquest exemple, els elements organitzatius d'aquest registre bibliogràfic es podrien dividir en dos grups:

a) De persona:

- Clarice Lispector, 1920-1977, creador.
- Losada, Basilio, 1930-, traductor.

b) De títol:

- D'una obra i expressió: *Perto do coração selvagem*. Espanyol.
- D'un document o recurs vinculat a una manifestació: *Cerca del corazón salvaje*.
- D'una col·lecció vinculada també a una manifestació: *Libros del Tiempo* (Siruela); 147.

Tenint en compte aquests encapçalaments, en format de paper s'han de fer tantes fitxes com encapçalaments. Per la qual cosa seria necessari duplicar quatre vegades la fitxa perquè els usuaris poguessin trobar el document des de diferents informacions (les entrades secundaries), a més de per autor:

a) Busco una traducció de Basilio Losada.

b) Busco a partir d'un títol:

- De l'obra: ***Perto do coração selvagem***, traduïda a l'espanyol.
- Del títol del document: ***Cerca del corazón salvaje***.
- De la col·lecció: *Libros del Tiempo* (Siruela); número 147.

Amb l'aparició dels catàlegs automatitzats canvia el funcionament de la cerca d'informació. Ja no és només alfabètica, mitjançant índexs. Les bases de dades permeten relacionar els elements; per tant, la manera de treballar els punts d'accés canvia com veurem en l'apartat 3. Elecció dels punts d'accés.

2. Tractament dels punts d'accés en les diferents normes de catalogació

Com hem comentat en els diferents mòduls, les normes catalogràfiques han anat evolucionant.

Les ISBD com a format i norma en la descripció bibliogràfica és va establir ràpidament perquè hi havia una necessitat de disposar d'un estàndard internacional que permetés la interpretació de qualsevol registre bibliogràfic, independentment de qui en fos el creador, sense barreres idiomàtiques.

Les AACR van sorgir davant la falta de **normes d'elecció i creació de punts d'accés**. El món de la catalogació va evolucionar ràpidament en la segona meitat del segle XX, de manera que les normes AACR es van actualitzar diverses vegades i van donar pas a les AACR2 i les seves revisions posteriors. Algunes adaptacions com les RC es van quedar estancades en un punt concret, sense tenir en compte les últimes revisions que les AACR2 van fer del tractament dels punts d'accés.

Tant les AACR2 com les RC presenten la mateixa estructura: disposen d'un capítol per a l'elecció dels encapçalaments (o punts d'accés) i a continuació de diferents capítols, cadascun dels quals està dedicat a cadascun dels tipus d'accés, com són persones, geogràfics, entitats, títols uniformes i referències.

	Capítol AACR2	Capítol RC
Elecció dels punts d'accés	21	14
Creació dels encapçalaments de persona	22	15.1
Creació dels noms geogràfics	23	15.2
Creació dels noms d'entitats	24	15.2
Títols uniformes	25	16
Referències	26	17

En les AACR2 podem trobar apèndixs sobre l'ús de majúscules i minúscules, abreviacions, xifres i glossari.

Les RC tenen nou apèndixs, ja que inclouen els títols uniformes per a diferents obres com és la Bíblia (apèndix I), clàssics anònims espanyols (apèndix II), autors clàssics grecs (apèndix III), autors clàssics llatins (apèndix IV), noms en espanyol de les ordres i congregacions religiosos (apèndix V), sigles de les ordres i congregacions religiosos (apèndix VI), taula de transliteracions (apèndix VII), abreviatures (apèndix VIII) i glossari (apèndix XI).

Les RDA signifiquen una evolució en la normativa catalogràfica. No trenquen les normes anteriors, però es basen en un nou marc conceptual expressat en els FRBR i en els FRAD, de manera que el seu punt de partida és diferent.

Com podem veure, les RDA se centren a registrar les entitats (per exemple del grup 1: obra, expressió, manifestació i exemplar; o del grup 2: persones, entitats o famílies) i **els seus atributs** per a **relacionar-los** entre si.

Aquest model teòricament resulta més complex que el presentat per les normes anteriors, però, una vegada assimilat, dóna una resposta més coherent a la recuperació de la informació.

3. Elecció dels punts d'accés

Un dels dubtes més comuns és com es determinen quins seran els punts d'accés d'un determinat recurs.

Les regles de catalogació tenen un capítol dedicat a l'elecció dels punts d'accés. S'hi explica quan una persona, entitat, família o títol és l'entrada principal i en quins casos és necessari fer una entrada secundària.

En les AACR2, ho trobem en el **capítol 21**; en les RC, en el **capítol 14**.

En ser normes aplicades a catàlegs en paper, la preocupació més gran era determinar quan un document tenia entrada (o fitxa) principal per una persona, per una entitat o pel títol. La resta d'elements secundaris formaven part de les entrades secundàries.

Amb els catàlegs automatitzats canvia la filosofia: ja no es tracta de decidir quin element encapçalava la fitxa principal per a recuperar la informació del registre, sinó que es tracta d'entendre que els registres bibliogràfics formen part d'una base de dades. En aquesta base de dades és possible trobar informació alfabètica a partir d'índexs (com seria un catàleg en paper), però també és possible associar informació mitjançant el model entitat-relació, i per tant, navegar pels enllaços.

Quan en les RC i les AACR2 parlem d'encapçalament, recordem que aquesta informació encapçalava o iniciava les fitxes per a facilitar la cerca alfabètica. En les RDA s'utilitza el concepte **punt d'accés**. Actualment les biblioteques disposen d'entorns automatitzats, en què els catàlegs són grans bases de dades que ens permeten buscar per paraula clau i recuperar qualsevol dada que formi part de la descripció. Però també, en ser bases de dades, organitzen la informació sobre la base del model d'entitat-relació, i permeten relacionar registres que comparteixin les mateixes dades, com pot ser el mateix autor, la mateixa obra, o col·lecció. Aquests elements o entitats que interessin per a la recuperació de la informació, es converteixen en **punts d'accés**, i es redacten d'una manera normalitzada i unívoca per a fer possible establir relacions.

És per això que l'estructura de les RDA és diferent. Els primers capítols indiquen unes directrius per a registrar les entitats (les mateixes que recullen els FRBR). Els capítols 17 i següents recullen les relacions entre les entitats per a generar punts d'accés.

Recordem que en **la descripció bibliogràfica**, la informació es transcriu tal com apareix en el document, ja que s'agafaran les dades que el recurs dóna de si mateix. Simplement descrivim el que apareix en el recurs o document.

El catalogador estableix els **encapçalaments** i els **punts d'accés** a partir de la lògica de les dades de les entitats que apareixen en el document. Un cop seleccionada la informació, elabora un **registre d'autoritat** que servirà de punt d'accés en les cerques al catàleg, i donarà uniformitat al catàleg.

Tant la descripció bibliogràfica com els punts d'accés s'elaboren a partir d'unes normes per a complir els principis d'uniformitat (mateixos criteris i mateixa normativa) i control d'accés (creació de punts d'accés normalitzats i unívocs).

4. Registre d'entitats amb les directrius de les RDA

En el mòdul anterior, en parlar de les **descripcions bibliogràfiques**, hem vist que les redactem a partir d'un ítem o exemplar i que amb aquest representem una manifestació (els seus atributs). En descriure ens limitem a **registrar un objecte físic**. Fins aquí treballaríem dos dels elements (o entitats) del grup 1 dels FRBR (**ítem i manifestació**).

En la representació del document ens falta treballar amb dues entitats: **l'obra i l'expressió**. Aquestes no es corresponen amb res físic, són punts d'accés que ens permeten fer agrupacions:

- agrupar una obra amb tots els seus títols variants i
- agrupar totes les expressions d'una mateixa obra.

En algun cas una obra només necessita un títol preferent o uniforme perquè sempre s'ha expressat igual. Per exemple, a la nostra biblioteca tenim diferents edicions del *Lazarillo de Tormes* i cadascuna té un títol semblant. En aquest cas, per a agrupar-los tots en el nostre catàleg, afegirem un punt d'accés (el que seria una entrada secundària en un catàleg manual) igual (amb el mateix títol) en tots els registres bibliogràfics.

Com veiem, **els punts d'accés d'obra i d'expressió** són formes **normalitzades** i amb una **estructura molt marcada**. Pot ser que la informació (atributs) necessària no es trobi dins del mateix document i per tant calgui investigar en fonts externes.

En aquest apartat veurem **com registrar** entitats del grup 1 (les **obres** i les **expressions**) i del grup 2 (**persones, entitats corporatives i famílies**). De cadascuna d'elles registrarem **els seus atributs** (característiques de l'entitat).

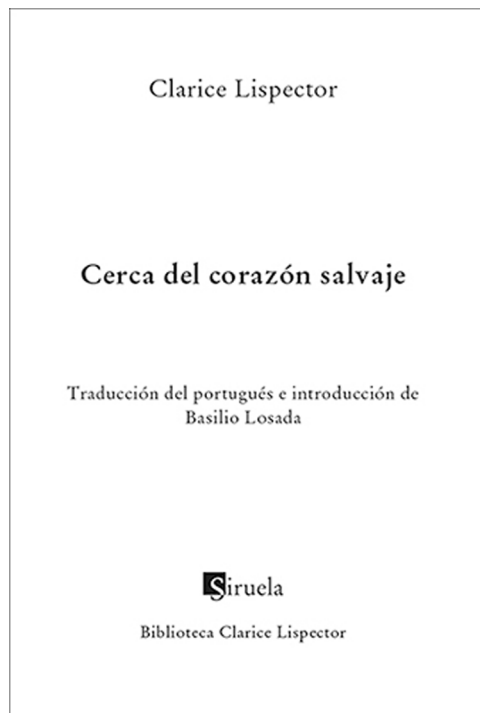
4.1. Registre d'obres i expressions en les RDA

En aquest apartat estudiem com registrar dos tipus d'entitats: les obres i les expressions. De cadascuna d'aquestes, en registrarem els atributs (característiques de l'entitat) i les seves relacions (enllaços entre entitats).

Davant de qualsevol recurs o document que hàgim descrit, una de les primeres preguntes que hem de plantejar-nos és quina **obra** conté i **com s'expressa**. Amb aquesta informació redactarem un **registre d'autoritat d'obra i expressió** per a fer possible la relació entre registres¹ que continguin la mateixa obra.

⁽¹⁾ Tractarem la creació de registres d'autoritat en el mòdul 5, en parlar del format MARC 21.

Figura 1.

Quina **obra** conté aquest recurs o document?

És una obra creada per Clarice Lispector, que ella titulà: *Perto do coração selvagem*.

Com s'expressa aquesta obra?

Es tracta d'una **expressió** en espanyol, traduïda per Basilio Losada.

Què represento realment amb un registre bibliogràfic?

En aquest registre represento la manifestació, és a dir, l'edició que l'editorial Siruela ha publicat. S'ha fet l'any 2002, forma part d'una col·lecció i té l'ISBN 8478445986.

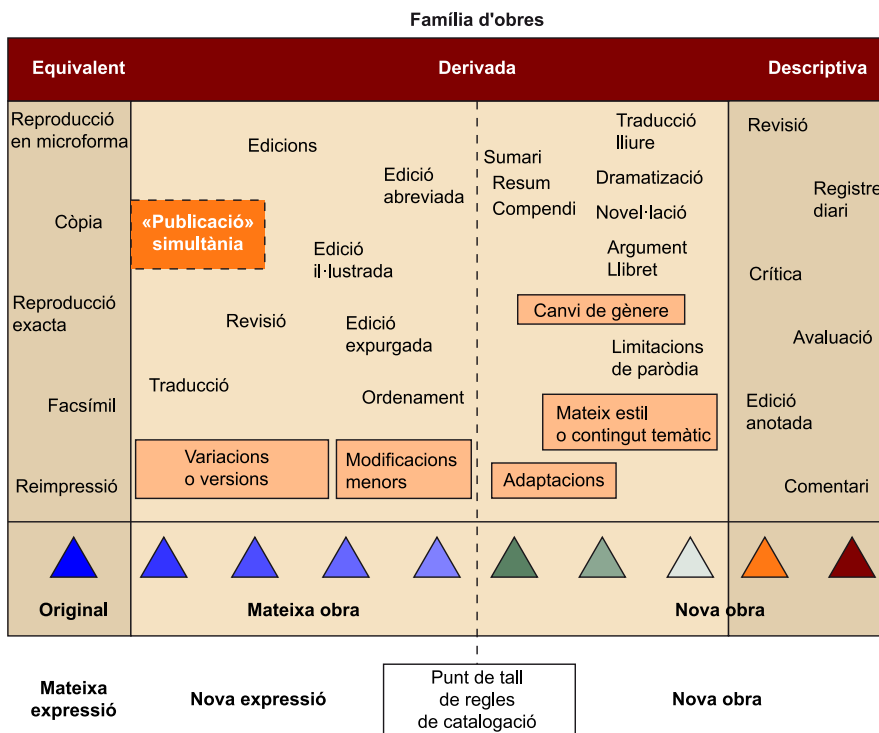
Què tinc a les mans?

El que tenim a les mans és un **exemplar**, és a dir, un dels documents que formen part de la manifestació. Són tots iguals i cadascun pot tenir una ubicació diferent.

El registre de les obres i les expressions es troben en els capítols 5 (Directrius generals), 6 (Registre d'obres i expressions) i 7 (Descripció del contingut) de les RDA. Com veurem, aquests capítols estan molt relacionats amb els capítols 19 i 20, que se centren en les relacions de les obres i les expressions amb les persones, famílies i entitats col·laboratives.

Un dels principals dubtes és determinar fins a quin punt parlem d'una mateixa obra o expressió o manifestació. Les normes RDA estableixen un punt en el qual podem determinar aquesta diferenciació (Tillet, 2003). L'esquema de la figura 2 ens permet determinar si es tracta d'una nova obra o una nova expressió.

Figura 2.

Font: B. Tillett (2003). <http://www.loc.gov/catdir/cps0/Que-es-FRBR.pdf>

Per a entendre millor aquest esquema us proposem una parell de casos perquè n'entengueu el funcionament.

Cas 1

El Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat ha publicat un llibre en paper, però en una bossa interior també hi ha un CD amb la versió en PDF i el puc trobar a la pàgina web del Ministeri. És clar que és la mateixa obra, però és la mateixa expressió? Segons veiem en la taula es considera la mateixa expressió que l'original, per la qual cosa compartirien el mateix punt d'accés d'obra, i de cada document o recurs redactaríem un registre bibliogràfic.

Cas 2

Un col·leccionista d'edicions del *Quijote* ens dona tots els documents que tenia a casa seva. Totes les edicions contenen la mateixa obra: el *Quijote*. Hi ha una edició comentada per Francisco Rico, una altra d'il·lustrada per Mariscal, diverses traduccions a diferents idiomes... Aquests tres grups de documents (comentats, il·lustrats, traduïts, etc.) contenen la mateixa obra redactada per Miguel de Cervantes, de manera que totes són noves expressions.

Cas 3

Si comparem la pel·lícula *El hobbit* dirigida per Peter Jackson amb la novel·la escrita per Tolkien veurem que moltes parts han estat inventades. En aquest cas s'ha donat pas a una nova obra, amb un nou creador.

En aquest subapartat veurem els diferents elements que hem de tenir en compte. En primer lloc estudiarem els atributs més representatius d'una obra i expressió. Per a això farem les següents tasques:

1) Identificar les obres i crear punts d'accés: títol de l'obra, i, si ens trobem amb el cas, identificar les obres completes o compilades, recollides en el document o recurs.

2) Identificar les expressions i crear un punt d'accés.

4.1.1. Identificar les obres i crear un punt d'accés

Per a fer-ho hem de tenir en compte si l'obra es publica per primera vegada i si són obres compilades

En el cas de trobar-nos amb una obra que es publica per primera vegada, el **títol conegut de l'obra** és el que apareix en la manifestació.

En cas que l'obra no estigui publicada per primera vegada, el catalogador ha d'investigar. La pregunta és com es determina el títol preferent, i si aquest és el primer títol amb el qual es va publicar. Si una obra es publica per primera vegada, **mai** s'incorpora al registre un títol uniforme o preferit. El títol que apareix al document, en la primera manifestació, serà el que determinarem com a títol preferit; és la primera vegada que l'obra pren forma física i expressa. Posteriorment, si detectem que l'obra es torna a editar amb un títol variant (per exemple, amb una nova expressió al traduir-se), crearem un registre d'autoritat de títol per a vincular-les. L'element principal del registre d'autoritat serà el títol que constava a la primera manifestació que es va realitzar d'una obra, en el seu idioma original. D'aquesta manera vincularem totes les manifestacions a partir del títol de l'obra tal i com la va concebre l'autor. També afegirem l'enregistrament del tipus de contingut i/o l'idioma, segons el cas.

Si es tracta d'un recurs que recull una obra amb una expressió diferent (traduccions, execucions) o manifestacions (publicades o publicades moltes vegades, com *El Lazarillo de Tormes* o el *Mío Cid*) podem trobar-nos amb **variants del títol d'una obra** (RDA 6.2.3).

Per exemple, en el cas d'una obra que ha estat traduïda, com és l'obra de Clarice Lispector, la seva autora era portuguesa i ella va escriure en el seu idioma i la va titular *Perto do coração selvagem* i amb aquest títol la va publicar la primera vegada. Per tant, el títol de l'obra serà aquest: ***Perto do coração selvagem***. ***Cerca del corazón salvaje*** és un títol variant; l'obra és sempre la mateixa,

Perquè els usuaris (siguin lectors, documentalistes o bibliotecaris) puguin recuperar les diferents expressions i manifestacions d'una obra, es genera un **títol preferit** (RDA 6.2.2). Els títols preferits no porten mai article excepte en els llocs geogràfics (El Salvador, Los Angeles) i els noms de persona (Le Corbusier).

A l'hora de determinar el **títol preferit d'una obra**, se separen (com en les RC i AACR2) en dos grups:

- obres creades abans de l'any 1500 i
- obres creades després d'aquest any.

En cas de dubte en la redacció del títol preferent d'una obra, podem consultar el catàleg d'autoritats, de les quals parlarem en el mòdul següent.

a) Obras creades abans de l'any 1500 (RDA 6.2.2.5)

Es tria com a títol preferit, el de la llengua original pel qual es coneix l'obra en les fonts de referència modernes (RDA 6.2.2.6.1). Aquesta norma s'aplica a totes les obres, excepte en les gregues clàssiques i les bizantines.

Exemple

Horaci, 65-8 aC

Satirae. Espanyol.

b) Obres creades després de 1500 (RDA 6.2.2.4)

En el cas de les obres posteriors a 1500, es tria com a títol preferit el títol en la llengua original pel qual s'identifica l'obra. Si no apareix en el mateix document, serà necessari consultar fonts de referència o, en cas de dubte, s'escull el títol propi de l'edició original.

Exemple

Pérez-Reverte, Arturo, 1951-

Aventuras del capitán Alatriste.

2) Obres compilades

Les obres compilades són les que han estat publicades en un únic document (entès com una unitat). Poden ser d'un o de més autors. Veurem quin tipus de títol preferent hem de redactar segons les diferents casuístiques.

1) De vegades ens podem trobar que un mateix document reculli diferents obres d'un mateix autor, cadascuna amb el seu títol preferit o variant. En aquest cas, les normes ens indiquen que hem d'elaborar un títol col·lectiu, per a facilitar la recuperació de la informació.

Nota

Si en la descripció d'un recurs document trobem un títol variant haurem de redactar un títol preferent perquè l'obra tingui associada totes les variants, traduccions, etc.

Nota

Consulteu l'apartat 6.2.2.10 de les RDA abans d'aplicar qualsevol títol col·lectiu: La seva forma ha de ser normalitzada.

Una de les possibilitats és trobar-se amb les obres completes d'un autor, de manera que el títol preferit serà el que s'anomena un **títol col·lectiu** (RDA 6.2.2.10.1). En aquest cas concret el títol preferit seria *Obres*.

2) Una altra opció variant seria trobar una compilació d'obres en una sola forma o gènere (assajos, correspondència, discursos, novel·les, etc.), **el títol col·lectiu serà el gènere** (RDA 6.2.2.10.2). No s'aplica en les obres musicals.

Exemples

Andersen, H. C. (Hans Christian), 1805-1875. Narraciones cortas. Selecciones

Christie, Agatha, 1890-1976. Novelas. Español (1987)

García Lorca, Federico, 1898-1936. Poesía

3) Si en el document trobem diferents obres escrites per diferents autors sense un títol col·lectiu, farem els punts d'accés, **relacionant les obres amb els seus autors**. (RDA 6.2.2.11)

Cervantes Saavedra, Miguel de, 1547-1616. Amante liberal.

Góngora i Argote, Luis de, 1561-1627. Fábula de Polifemo i Galatea.

4.1.2. Identificar les expressions i crear el punt d'accés

En alguns casos el document recull l'expressió d'una obra concreta, de manera que és necessari indicar-la per a facilitar als nostres usuaris la recuperació de la informació.

D'una banda determinarem el tipus de contingut de l'expressió (RDA 6.9) en la descripció bibliogràfica i d'una altra, registrarem l'expressió com a punt d'accés. Segons el tipus d'expressió serà necessari afegir elements identificatius. Un d'aquests elements pot ser l'idioma (RDA 6.11), que després formarà part del punt d'accés (RDA 6.2.3).

Exemples de punt d'accés que representa una expressió

Perto do coração salvagem. Espanyol. En la portada del llibre apareix el títol variant de la manifestació traduïda a l'espanyol: *Cerca del corazón salvaje*.

Perto do coração salvagem. Anglès. En la portada del llibre apareix el títol variant de la manifestació traduïda a l'anglès: *Near to the Wild Heart*.

En el cas de les obres en espanyol, si per exemple trobem una obra escrita per María Dueñas, **Tiempo entre costuras**.

Tiempo entre costuras. Italià. En la portada del llibre apareix el títol variant de la manifestació traduïda a l'italià: *La notte ha cambiato rumore*.

Tiempo entre costuras. Anglès. En la portada del llibre apareix el títol variant de la manifestació traduïda a l'anglès: *The time in between*.

En el cas de les obres musicals (RDA 6.14.2.), jurídiques (RDA 6.19.2.), religioses (RDA 6.23.2.) i comunicacions oficials (RDA 6.26.2.), trobem indicacions especials.

4.2. Registre de persones, famílies i entitats corporatives amb mencions de responsabilitat

El marc conceptual per a explicar l'univers bibliogràfic a partir de mencions de responsabilitat són els FRAD, que es basen en les tasques necessàries per a:

- **Trobar:** una entitat o conjunt d'entitats corresponent a uns criteris donats.
- **Identificar:** una entitat o validar la forma del nom que ha de ser emprada com a punt d'accés controlat.
- **Contextualitzar:** una entitat (persona, entitat corporativa, obra etc.) en el seu context, aclarir la relació entre una persona, entitat corporativa, etc., i un nom pel qual aquesta persona, entitat corporativa etc. és coneguda.
- **Justificar:** documentar el motiu pel qual el creador de les dades d'autoritat ha triat el nom o la forma del nom en el qual es basa un punt d'accés controlat.

D'aquesta manera, és possible organitzar la informació en el catàleg i facilitar la navegació i la recuperació de la informació.

Aquesta és la part de la normativa que no presenta grans diferències amb la normativa anterior, tret que en les RC no existia el punt d'accés per famílies.

En el capítol 8 de les RDA trobem les directrius generals per a registrar els atributs de les persones, entitats corporatives i famílies (inicials, acrònims, etc.).

4.2.1. Identificar persones

En el capítol 9, trobem les normes relatives a la identificació de persones, principalment el nom preferit. Aquest és el nom amb el qual identificarem la persona en el nostre catàleg.

L'elecció del nom preferit està determinada per diferents casuístiques (RDA 9.2.2.5), i una de les més habituals és l'ús d'articles i preposicions segons la nacionalitat de l'autor (RDA 9.2.2.11.1). L'apèndix F.11 ens facilitarà més informació sobre aquest tema.

Exemple d'entrada en els autors espanyols

La Casa, Pablo de la

El Pozo, Juan Carlos

Casa, Pablo de la

Pozo, Juan Carlos del

Altres elements identificadors poden ser les dades associades (RDA 9.3) i els títols (RDA 9.4), etc.

Exemples

Scott, Walter, Sir, 1771-1832

Santillana, Íñigo López de Mendoza, marqués de, 1398-1458

4.2.2. Identificar famílies

El capítol 10 està centrat en com identificar les famílies. Bàsicament consisteix en un cognom o nom que funciona com un cognom (RDA 10.2.2.8) al qual podem afegir altres elements identificadors, como tipus de família (RDA 10.3), data (RDA 10.4) o lloc (RDA 10.5), etc.

Exemples

Borbó (Casa reial)

Ming (Dinastia: 1368-1644)

4.2.3. Identificar entitats corporatives

En el cas d'identificar una entitat corporativa, trobarem tota la informació en el capítol 11. Com en el cas de les persones, és necessari triar el **nom preferit de l'entitat col·laborativa** (RDA 11.2.2), que pot constar de diferents noms (RDA 11.2.2.5). Algunes entitats estan subordinades a altres (RDA 11.2.2.13) i per tant han de registrar-se subordinadament. N'hi ha d'altres vinculades a càrrecs governamentals (RDA 11.2.2.18), cossos legislatius (RDA 11.2.19), etc.

5. Relacions entre les entitats dels grups 1 i 2

Recordem que les entitats del grup 1 són: obra, expressió, manifestació i ítem o exemplar, i que les entitats del grup 2 són: persona, família i entitat corporativa. Les RDA consideren les relacions següents:

a) Relacions entre entitats del grup 1: entre una obra, una expressió, una manifestació i un ítem (capítol 17 i capítol 24). És a dir, la relació entre:

- una obra i una expressió
- una expressió d'una obra i una manifestació
- una manifestació i un ítem que representa la manifestació
- una relació recíproca de l'ítem i la manifestació

Recordem que l'obra és un concepte abstracte fins que s'expressa en forma de text, música interpretada, etc. A partir del títol de l'obra i de determinar el tipus d'expressió, podem generar punts d'accés normalitzat.

Quan un document o recurs arriba a les nostres mans (ítem) ens permet representar aquesta manifestació concreta en el nostre catàleg perquè sigui identificada i seleccionada pels nostres usuaris. Per tant, és necessari que les relacions entre les entitats del grup 1 siguin coherents per a facilitar la recuperació de la informació.

En alguns casos parlarem d'obres relacionades; un bon exemple seria el que hem comentat anteriorment: la versió de l'obra de Tolkien, *El hobbit*, i la versió cinematogràfica de Peter Jackson. En aquest cas es tractaria d'obres relacionades i seria d'interès per als usuaris disposar d'una nota i d'un punt d'accés que ho representi (RDA 24.4.)

b) Relació de les entitats del grup 1 amb les entitats del grup 2, és a dir, relacions amb les persones, les famílies i les entitats corporatives (capítols 18-22) que veurem de manera gràfica al punt 5.1 d'aquest mòdul.

c) Relacions entre entitats del grup 2: les persones, les famílies i les entitats corporatives. De vegades hi ha persones que poden estar relacionades amb una altra persona (per exemple, han col·laborat juntes sota pseudònim), o amb una entitat col·laborativa (perquè en formen part o perquè l'han fundat) o d'una família i que, les tres entitats (la persona, l'entitat col·laborativa i la família) tinguin entrada al catàleg. Aquest tipus de situacions es poden donar amb diverses variants que cal enregistrar, tot i que veureu que no són gaire habituals.

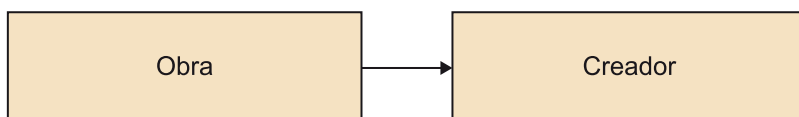
Una vegada hem analitzat les diferents entitats dels grups 1 i 2, analitzarem les relacions que s'hi estableixen. Com ja hem dit anteriorment, les bases de dades es basen en el model entitat-relació.

A partir del grup 1 (obra, expressió, manifestació i exemplar), veurem quines relacions s'estableixen amb les persones, les entitats col·laboratives o les famílies. Aquesta tasca ens ajudarà a determinar els punts d'accés.

5.1. Relació obra-creador

Per lògica totes les obres tenen un creador, és a dir, una o diverses persones físiques que han redactat un document. El creador d'una obra és el que es coneix com a **autor** (RDA 19.2.1.3)

Figura 3

El creador és el punt d'accés principal. Si n'hi ha diversos, el primer és el punt d'accés principal i els altres seran secundaris.

Exemple

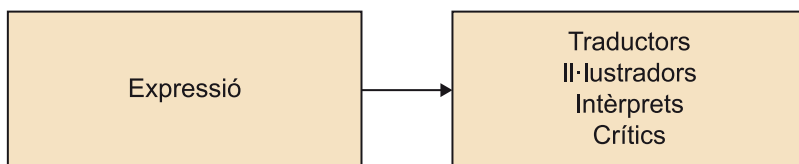
Tolkien, J. R. R. (John Ronald Reuel), 1892-1973. Lord of the rings

Les institucions o entitats col·laboratives només es consideren creadores en uns casos molt concrets que es recullen en les normes (RDA 19.2.1.1.1). Abans de decidir si una entitat col·laborativa o família és creadora, hem de consultar les normes per a poder determinar-ne aquesta condició.

5.2. Relació expressió-col·laborador

En expressar una obra, apareixen els col·laboradors (siguin persones, entitats col·laboratives o famílies) que fan funcions associades. En el capítol 20 trobem les mencions de relació associades a les expressions i en l'apèndix I.3.1 s'assenyala com indicar la funció que es fa.

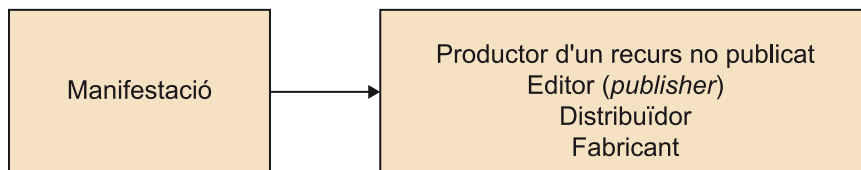
Figura 4

Un col·laborador no pot ser mai punt d'accés principal, sempre serà secundari, ja que la seva aportació és menor en comparació amb la del creador.

5.3. Relació manifestació-editor (*publisher*)

Figura 5

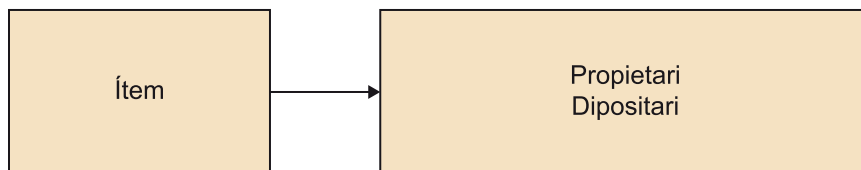
Les editorials o fabricants comercials (siguin persones, entitats corporatives o famílies) normalment consten en la descripció i no se'n genera cap punt d'accés.

En alguns casos es considera important crear-lo si es tracta d'una institució que fa la funció d'editora no comercialment (ministeris, universitats, etc.). Les normes del capítol 21 de les RDA ens poden orientar en aquest sentit.

En el cas de fer-ho, en l'apèndix I.3.1 trobarem com indicar la funció.

5.4. Relació ítem-propietari

Figura 6

Finalment analitzem la relació de l'ítem (objecte físic) amb una persona, entitat col·laborativa o família, que es recull en el capítol 22 de les RDA, en el qual veiem que les relacions més comunes són la de propietari o dipositari. Normalment aquest tipus d'informació no consta com a punt d'accés, ja que sovint està vinculada al registre d'exemplar.

5.5. El registre d'exemplar

En parlar del registre bibliogràfic ens hem centrat a descriure una manifestació per a representar-la en un catàleg mitjançant un ítem o exemplar.

En els catàlegs automatitzats, dins del sistema d'entitat-relació, van aparèixer els registres d'exemplar. L'estructura és la següent: d'un registre bibliogràfic depenen o «pengen» tots els exemplars o ítems que una biblioteca o centre de documentació posseeix i que pertanyen a aquesta manifestació en concret.

En el registre d'exemplar podem trobar tota la informació referent a aquest document concret: qui va ser-ne l'anterior propietari, quines característiques especials té, el preu, l'origen (d'entrada a la nostra col·lecció) i la seva disponibilitat, etc., a més de la signatura topogràfica per a poder localitzar-lo.

Bibliografia

El-Sherbini, Magda (2013). *RDA: Strategies for implementation*. Facet Publishing.

Lazarinis, Fotis (2015). *Cataloguing and classification: an introduction to AACR2, RDA, DDC, LCC, LCSH and MARC21 Standards*. Chandos.

Osuna Alarcón, María R. (2015). «La norma RDA (Recursos, Descripción y Acceso) y la adaptación al cambio en los sistemas bibliográficos en España». *Revista Ibero-Americana de Ciência da Informação* (vol. 8, núm. 1, pàg. 23-39).

Tillett, B. (2003). «¿Que es FRBR?: un modelo conceptual del universo bibliográfico». *Technicalities* (vol. 25, núm. 5, pàg.8). <http://www.loc.gov/catdir/cpsd/Que-es-FRBR.pdf>

Welsh, Anne; Batley, Sue (2012). *Practical cataloguing: AACR; RDA and MARC21*. Facet.

